

Płynność finansowa a wielkość spółdzielni mleczarskich*

Teresa Domańska**

Streszczenie: *Cel* – W opracowaniu przedstawiono zależność między wskaźnikami płynności finansowej a wielkością spółdzielni mleczarskich, określoną na podstawie wartości przychodów ze sprzedaży i funduszu własnego.

Metodologia badania – Badania przeprowadzono w spółdzielniach mleczarskich, które podlegały obowiązkowemu badaniu i ogłaszaniu sprawozdań finansowych w Monitorze Spółdzielczym B. Okres badawczy obejmował lata 2010–2012.

Wynik – W spółdzielniach mleczarskich poziom płynności finansowej wzrastał wraz ze zwiększeniem wartości przychodów ze sprzedaży oraz funduszu własnego. Wskazuje to na podejście konserwatywne zarządzających spółdzielniami mleczarskimi do utrzymania płynności finansowej, co może świadczyć o minimalizacji ryzyka prowadzonej działalności.

Oryginalność/wartość – W opracowaniu podjęto próbę określenia relacji zachodzących między wartością osiągniętych przychodów ze sprzedaży oraz posiadanego funduszu własnego a utrzymywaniem przez zarządzających spółdzielniami mleczarskimi poziomem płynności finansowej.

Słowa kluczowe: płynność finansowa, przychody ze sprzedaży, spółdzielnie mleczarskie

Wprowadzenie

Utrzymanie odpowiedniego poziomu płynności finansowej jest jednym z najważniejszych problemów i kluczowych elementów zarządzania finansami przedsiębiorstw, funkcjonujących w gospodarce rynkowej. Z jednej strony posiadanie płynności finansowej determinuje zachowanie ciągłości procesów produkcyjnych (Sierpińska, Jachna 2004: 145). Z drugiej natomiast, wszelka działalność przedsiębiorstwa gwarantuje przepływ środków pieniężnych. Ponadto posiadanie odpowiedniej płynności finansowej stanowi bardzo istotny element informacyjny o zdolności do spłaty krótkoterminowych zobowiązań dla zewnętrznych użytkowników informacji przedsiębiorstwa, np. banków czy kontrahentów. Zatem przez płynność finansową rozumie się zdolność do terminowego regulowania zobowiązań krótkoterminowych (Sierpińska, Jachna 2007: 81) oraz długoterminowych, np. rat kredytów przypadających do zapłaty w ciągu 12 miesięcy. Ponadto Wędzki podkreśla, że płynność

---

* Praca naukowa finansowana w ramach środków przyznanych dla uczestników Stacjonarnych Studiów III stopnia na prowadzenie badań naukowych w roku 2014.

** mgr Teresa Domańska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: teresa_domanska@sggw.pl.

finansowa to zdolność przedsiębiorstwa do osiągnięcia przepływów pieniężnych, które umożliwiają regulowanie wymagalnych zobowiązań i pokrycie niespodziewanych wydatków gotówkowych (Wędzki 2002: 34).

Utrzymanie płynności finansowej jest jednym z elementów strategicznego zarządzania kapitałem obrotowym (Wawryszuk-Miształ 2007: 12), którego struktura zależy m.in. od rodzaju oraz skali prowadzonej działalności. Menedżerowie przedsiębiorstw koncentrują głównie uwagę na kontroli płynności finansowej oraz dopasowaniu struktury kapitału obrotowego netto do charakteru działalności gospodarczej (Wasilewski, Domańska 2011: 219–234). Jednakże bez względu na formę prawną jednostki, tj. spółkę czy spółdzielnię, która prowadzi działalność gospodarczą, we wszystkich przypadkach posiadanie zdolności do terminowego regulowania zobowiązań jest bardzo ważne.

Spółdzielnia mleczarska, na mocy ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo Spółdzielcze, jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby członków, która prowadzi wspólną działalność gospodarczą (Ustawa z 16 września 1982). Skład osobowy oraz fundusz udziałowy spółdzielni mleczarskich może ulegać zmianie. Głównym zadaniem spółdzielni jest prowadzenie wspólnej działalności gospodarczej oraz podejmowanie i realizacja działań społecznych czy oświatowo-kulturalnych w interesie i na rzecz członków. Według Pietrzaka, działalność gospodarcza prowadzona w formie spółdzielni opiera się na odrębnych zasadach spółdzielczych (Pietrzak 2006: 31), jednakże z punktu widzenia rachunku ekonomicznego spółdzielnia mleczarska jest również przedsiębiorstwem produkcyjnym (Dworniak 2010: 9). Spółdzielnie mleczarskie stanowią główną gałąź przemysłu mleczarskiego w Polsce w zakresie produkcji i dostarczenia artykułów mleczarskich na rynek. Ponadto zapewniają znaczące źródło dochodu za dostarczone mleko rolnikom. Według badań Dworniaka (2010: 11), rozwój spółdzielni mleczarskich uzależniony jest w dużej mierze od posiadanych funduszy własnych. Akumulacja funduszy własnych w spółdzielniach mleczarskich przyczynia się do zapewnienia sprawności finansowej oraz zdolności do zaciągania kredytów i pozyskiwania dotacji z funduszy unijnych.

1. Cel i metody badań

Celem opracowania jest identyfikacja i interpretacja poziomu płynności finansowej w spółdzielniach mleczarskich, w zależności od wartości przychodów ze sprzedaży oraz funduszu własnego. Źródłowe dane spółdzielni mleczarskich pochodzą z jednostkowych, rocznych sprawozdań finansowych, publikowanych w Monitorze Spółdzielczym B, zgodnie z ustawą o rachunkowości. Do badania zakwalifikowano 40 spółdzielni mleczarskich, które w latach 2010–2012 nieprzerwanie prowadziły działalność gospodarczą oraz podlegały badaniu i ogłaszaniu sprawozdań finansowych. Ponadto w celu przeprowadzenia badań założono, iż zakwalifikowane spółdzielnie mleczarskie wykazywały na koniec każdego roku zobowiązania krótkoterminowe. Okres badawczy obejmował lata 2010–2012.

Przychody ze sprzedaży ogółem wybranych spółdzielni mleczarskich stanowiły znaczący udział w przychodach ze sprzedaży całego rynku produktów mleczarskich. Zważywszy na fakt dużej skali działalności gospodarczej, spółdzielnie mleczarskie zostały uszeregowane według kryterium rosnącej wartości przychodów ze sprzedaży ogółem. W celu oceny zależności zachodzących między wartością przychodów ze sprzedaży a płynnością finansową spółdzielni mleczarskich, przeprowadzono podział populacji na grupy, tj. kwartyle. Małe spółdzielnie mleczarskie o najniższej wartości przychodów ze sprzedaży znalazły się w pierwszym kwartylu (25% populacji). Drugi kwartyl (25% populacji) obejmował średnie spółdzielnie mleczarskie, które charakteryzowały się przeciętną wartością przychodów ze sprzedaży ogółem. Spółdzielnie duże o ponadprzeciętnej wartości przychodów ze sprzedaży znalazły się w kwartylu trzecim (25% populacji). Kwartyl czwarty (25% populacji) obejmował grupę 4, czyli spółdzielnie bardzo duże, które charakteryzowały się najwyższą wartością przychodów ze sprzedaży ogółem. W skład każdej grupy weszło po 10 obiektów badawczych.

W tabeli 1 przedstawiono liczebność próby badawczej, pogrupowanej według kryterium łącznej wartości przychodów ze sprzedaży ogółem, osiągniętej w latach 2010–2012 w spółdzielniach mleczarskich.

Tabela 1

Liczebność próby badawczej z podziałem na kwartyle

Grupa	Wielkość spółdzielni	Liczba spółdzielni
1 grupa	Małe	10
2 grupa	Średnie	10
3 grupa	Duże	10
4 grupa	Bardzo duże	10
Razem	X	40

Źródło: opracowanie własne.

Drugim kryterium podziału obiektów badawczych na kwartyle była wartość funduszu własnego. Podobnie jak w przypadku kryterium wartości przychodów ze sprzedaży, spółdzielnie zostały uszeregowane według rosnącej wartości tego funduszu i podzielone na cztery równe grupy.

W celu przeprowadzenia badań zastosowano test Shapiro-Wilka, a następnie test ANOVA rang Kruskala-Wallisa. Za pomocą testu Shapiro-Wilka stwierdzono brak normalności rozkładu analizowanych zmiennych w poszczególnych grupach. Test ANOVA rang Kruskala-Wallisa, który jest nieparametrycznym odpowiednikiem jednoczynnikowej analizy wariancji (Stanisz 2006: 386), potwierdził zasadność podziału badanej próby na kwartyle według kryterium zmiennych – przychody ze sprzedaży oraz funduszu własnego. Następnie zastosowano test ANOVA rang Kruskala-Wallisa w celu określenia istotności różnicowania wskaźników płynności finansowej w poszczególnych kwartylach. Wszystkie analizy statystyczne zostały przeprowadzone z wykorzystaniem pakietu STATISTICA 10.

2. Wyniki badań

W tabeli 2 przedstawiono wartość uzyskanych przychodów ze sprzedaży ogółem w spółdzielniach mleczarskich z podziałem na kwartyle w latach 2010–2012. Wartość osiągniętego obrotu netto w badanych spółdzielniach mleczarskich kształtowała się średnio od 104,3 mln zł w 2010 roku do 120,9 mln zł w 2012 roku. W kwartylu pierwszym znalazły się małe spółdzielnie mleczarskie o średnich przychodach ze sprzedaży, które kształtowały się na poziomie 34,7 mln zł w 2010 roku. Średnia wartość przychodów ze sprzedaży w małych spółdzielniach mleczarskich w 2012 roku wyniosła 37,8 mln zł i wzrosła o 8,9% (tj. 3,1 mln zł) w stosunku do 2010 roku. Kwartył drugi obejmował średnie spółdzielnie mleczarskie, których przeciętna wartość przychodów ze sprzedaży wyniosła 54,8 mln zł w 2010 roku, natomiast w 2012 roku 59,5 mln zł. Wartość przychodów ze sprzedaży w tej grupie wzrosła średnio o 8,7% w 2012 roku w stosunku do roku 2010.

Tabela 2

Średnia wartość przychodów ze sprzedaży ogółem spółdzielni mleczarskich w podziale na kwartyle

Kwartył	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2010	
	mln zł	mln zł	mln zł	mln zł	%
I	34,7	37,2	37,8	3,1	8,9
II	54,8	58,7	59,5	4,8	8,7
III	96,1	102,7	106,6	10,5	11,0
IV	231,6	265,8	279,8	48,2	20,8
$\bar{x}$	104,3	116,1	120,9	16,7	16,0

Źródło: opracowanie własne.

Do trzeciej grupy zakwalifikowano duże spółdzielnie mleczarskie o ponadprzeciętnych przychodach ze sprzedaży ogółem. W 2010 roku średnia wartość przychodów ze sprzedaży w tej grupie wyniosła 96,1 mln zł i wzrosła w 2011 roku do poziomu 102,7 mln zł. Natomiast w 2012 roku średnie przychody w tej grupie wyniosły 106,6 mln zł i były o 11% wyższe niż w 2010 roku. W grupie czwartej znalazły się bardzo duże spółdzielnie mleczarskie o wysokich przychodach ze sprzedaży, które wynosiły średnio od 231,6 mln zł w 2010 roku do 279,8 mln zł w 2012 roku. Bardzo duże spółdzielnie mleczarskie najszybciej zwiększały udział w rynku poprzez wzrost wartości przychodów ze sprzedaży ogółem. W badanym okresie przychody ze sprzedaży w czwartej grupie wzrosły średnio o 48,2 mln zł, co stanowi wzrost o 20,8% w 2012 roku w stosunku do roku 2010.

W tabeli 3 zaprezentowano średnią wartość wykorzystywanego w spółdzielniach mleczarskich funduszu własnego. W badanych grupach spółdzielni mleczarskich przeciętna wartość wykorzystywanych funduszy własnych w latach 2010–2012 ulegała zwiększeniu o 14,0%. Spółdzielnie mleczarskie utrzymywały fundusz własny na poziomie średnio od 23,8 mln zł w 2010 roku do 27,1 mln zł w 2012 roku, zwiększając wartość tego funduszu o 3,3 mln zł.

W kwartyle pierwszym, do którego zakwalifikowano najmniejsze spółdzielnie mleczarskie, odnotowano najniższą wartość funduszu własnego, tj. 5,7 mln zł w 2010 roku i 4,8 mln zł w 2012 roku. Oznacza to, że spółdzielnie z grupy pierwszej w 2012 roku zmniejszyły wartość tego funduszu o 14,8% w stosunku do roku 2010. Było to spowodowane tym, że niektóre z nich poniosły stratę netto na koniec 2012 roku, która została wchłonięta przez fundusz własny.

Tabela 3

Średnia wartość funduszu własnego spółdzielni mleczarskich w podziale na kwartyle

Kwartył	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2010	
	mln zł	mln zł	mln zł	mln zł	%
I	5,7	5,9	4,8	-0,8	-14,8
II	11,5	12,3	11,9	0,4	3,3
III	18,3	18,5	19,5	1,3	7,1
IV	59,7	67,4	72,1	12,4	20,9
$\bar{x}$	23,8	26,0	27,1	3,3	14,0

Źródło: opracowanie własne.

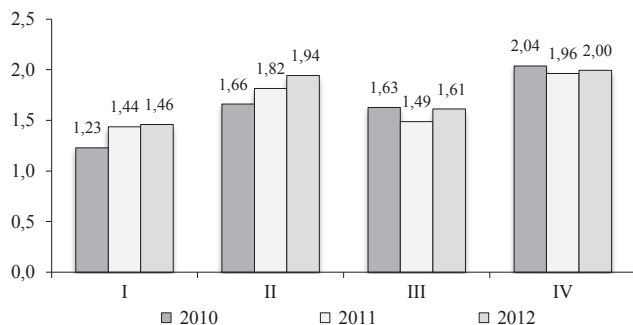
Średnie spółdzielnie mleczarskie utrzymywały wartość funduszu własnego w wysokości od 11,5 (w 2010 r.) do 12,3 mln zł (w 2011 r.). W badanym okresie odnotowano w tej grupie niewielki wzrost posiadanych funduszy, tj. średnio o 0,4 mln zł. W kwartyle trzecim duże spółdzielnie mleczarskie utrzymywały ponadprzeciętną wartość funduszu własnego, który wynosił średnio od 18,3 mln zł w 2010 roku do 19,5 mln zł w 2012 roku. Zarządzający spółdzielniami mleczarskimi zakwalifikowanymi do trzeciej grupy zwiększyli w badanym okresie wartość funduszu własnego o 7,1%.

Największą dynamiką wzrostu charakteryzowała się czwarta grupa. Spółdzielnie mleczarskie utrzymywały wartość funduszu własnego na poziomie średnio od 59,7 mln zł w 2010 roku do 72,1 mln zł w 2012 roku. W badanym okresie zarządzający największymi spółdzielniami zwiększyli wartość funduszu własnego średnio o 20,9% w 2012 roku w porównaniu z rokiem 2010.

Na rysunku 1 przedstawiono kształtowanie się bieżącej płynności finansowej w poszczególnych grupach spółdzielni mleczarskich. We wszystkich grupach wielkość bieżącej płynności finansowej była utrzymywana przez zarządzających na zadowalającym poziomie. Oznacza to, że wskaźniki bieżącej płynności finansowej były utrzymywane na poziomie niezagrażającym zdolności do regulowania krótkoterminowych zobowiązań.

Najwyższym poziomem płynności finansowej charakteryzowały się spółdzielnie mleczarskie z grupy czwartej, które osiągnęły najwyższą wartość przychodów ze sprzedaży. W grupie tej najniższą płynność odnotowano w 2011 roku (1,96), natomiast najwyższą w 2010 – 2,04. Według badań Domańskiej i Felczaka (2012: 178–184), w przedsiębiorstwach przemysłowych, w odróżnieniu do spółdzielni mleczarskich, płynność finansowa malała wraz ze wzrostem wartości posiadanych aktywów ogółem. Duża skala działalności

umożliwiła zarządzającym przedsiębiorstwom przemysłowym dostęp do stałych źródeł zewnętrznego finansowania, przez co nie było potrzeby utrzymywania wysokiego poziomu aktywów finansowych.

Rysunek 1. Wskaźnik bieżącej płynności finansowej w spółdzielniach mleczarskich według wartości przychodów ze sprzedaży

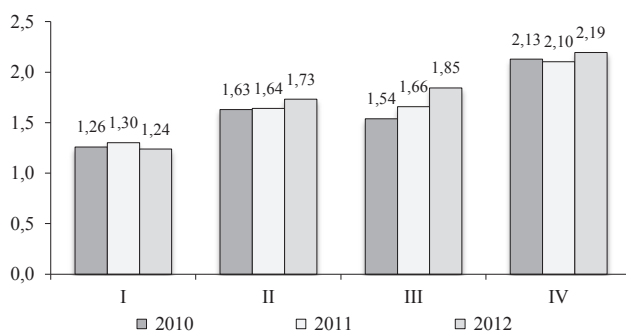
Źródło: opracowanie własne.

Spółdzielnie mleczarskie o ponadprzeciętnej wartości przychodów ze sprzedaży ogółem miały wskaźnik bieżącej płynności finansowej na poziomie średnim od 1,49 w 2011 do 1,63 w 2010 roku. Wysoką bieżącą płynność finansową odnotowano również w drugim kwartyle, tj. w grupie o przeciętnej wartości przychodów ze sprzedaży ogółem. Spółdzielnie mleczarskie zakwalifikowane do tej grupy zwiększały płynność bieżącą w badanych latach, która ukształtowała się na poziomie średnio 1,81. Najniższa bieżąca płynność finansowa wystąpiła w najmniejszych spółdzielniach mleczarskich. Najniższy wskaźnik bieżącej płynności odnotowano w 2010 roku (1,23), natomiast najwyższy w 2012 roku (1,46).

Zarządzający małymi i średnimi spółdzielniami mleczarskimi zwiększyli w badanym okresie poziom wskaźnika bieżącej płynności finansowej. W grupie spółdzielni dużych i bardzo dużych wskaźnik ten był stabilny. Zarządzający spółdzielniami mleczarskimi przywiązywali dużą uwagę do utrzymania płynności finansowej na poziomie gwarantującym regulowanie krótkoterminowych zobowiązań jednostki. Spółdzielnie mleczarskie o najwyższych przychodach ze sprzedaży ogółem osiągały co roku stabilny wskaźnik bieżącej płynności finansowej. Zróżnicowanie tej płynności w pozostałych grupach wskazuje na zależność tego wskaźnika również od innych czynników niż tylko od wartości przychodów ze sprzedaży osiągniętych przez spółdzielnie mleczarskie.

Kształtowanie wskaźnika bieżącej płynności finansowej w spółdzielniach mleczarskich pogrupowanych według kryterium wielkości funduszy własnych przedstawiono na rysunku 2. Wskaźniki płynności finansowej w poszczególnych grupach i latach kształtowały się na zbliżonym poziomie, jak w przypadku spółdzielni sklasyfikowanych według kryterium wielkości przychodów ze sprzedaży.

W grupie pierwszej, w której znalazły się spółdzielnie o najmniejszej wartości funduszy własnych, odnotowano najniższy poziom wskaźnika bieżącej płynności finansowej. Najniższy wskaźnik w tej grupie stwierdzono w 2012 roku (1,24), natomiast najwyższy w 2011 (1,30). W grupie spółdzielni o przeciętnej wielkości funduszy własnych wskaźnik bieżącej płynności finansowej średnio wyniósł 1,67. W grupie trzeciej o ponadprzeciętnej wartości funduszy własnych zarządzający spółdzielniami mleczarskimi utrzymywali poziom wskaźnika bieżącej płynności od 1,54 w 2010 do 1,85 w 2012 roku. W spółdzielniach mleczarskich z grupy drugiej i trzeciej zarządzający systematycznie zwiększali poziom utrzymywanej płynności finansowej w badanym okresie.

Rysunek 2. Wskaźnik bieżącej płynności finansowej w spółdzielniach mleczarskich według wielkości funduszu własnego

Źródło: opracowanie własne.

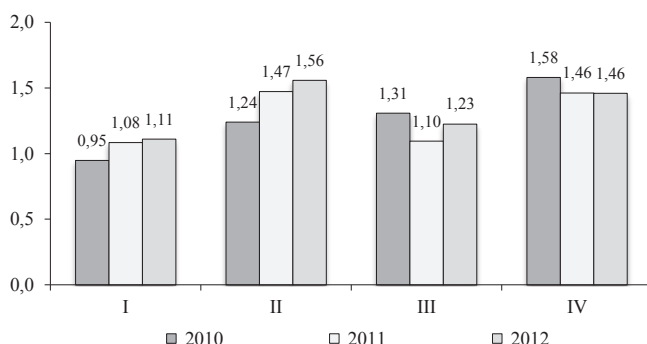
W spółdzielniach mleczarskich o najwyższej wartości funduszy własnych zarządzający utrzymywali wskaźnik płynności bieżącej na najniższym poziomie w 2011 roku (2,10), natomiast najwyższy był w 2012 roku (2,19). Wyniki badań wskazują, że wskaźnik płynności bieżącej rośnie wraz ze wzrostem wartości funduszu własnego. Za pomocą testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa potwierdzono, iż zmienna fundusz własny istotnie różnicuje poziom płynności finansowej utrzymywanej w spółdzielniach mleczarskich¹.

Na rysunku 3 przedstawiono średni poziom wskaźnika przyspieszonej płynności w spółdzielniach mleczarskich, według kryterium wartości przychodów ze sprzedaży. W badanym okresie i grupach spółdzielni mleczarskich, pomimo wyeliminowania wartości zapasów z aktywów obrotowych, stosunek majątku obrotowego do zobowiązań krótkoterminowych był wysoki. Jedynie w przypadku pierwszej grupy w 2010 roku wartość najpłynniejszych aktywów była niższa niż zobowiązania krótkoterminowe. Oznacza to, że po

¹ Wartość testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa $H(3, N = 40) = 9,008780$ i poziom istotności $p = 0,0292$, pozwala odrzucić hipotezę zerową. Na podstawie wyników analizy należy przyjąć hipotezę alternatywną, która potwierdza wpływ czynnika grupującego, tj. wartości funduszu własnego, na utrzymywany poziom bieżącej płynności finansowej w wyodrębnionych grupach spółdzielni mleczarskich.

wyeliminowaniu wpływu najmniej płynnych aktywów obrotowych, spółdzielnie posiadały zdolność do spłaty w całości zobowiązań krótkoterminowych z pozostałej części majątku obrotowego.

W grupie pierwszej spółdzielnie mleczarskie utrzymywały wskaźnik płynności przyspieszonej na średnim poziomie od 0,95 w 2010 do 1,11 w 2012 roku. Średnie spółdzielnie mleczarskie w badanym okresie systematycznie zwiększały poziom tego wskaźnika. Najniższy wskaźnik w tej grupie odnotowano w 2010 roku (1,24), natomiast najwyższy wyniósł 1,56 w 2012. W grupie trzeciej, tj. w spółdzielniach o ponadprzeciętnych przychodach ze sprzedaży, odnotowano średnią wielkość wskaźnika płynności przyspieszonej (1,21).

Rysunek 3. Wskaźnik przyspieszonej płynności finansowej w spółdzielniach mleczarskich według wartości przychodów ze sprzedaży

Źródło: opracowanie własne.

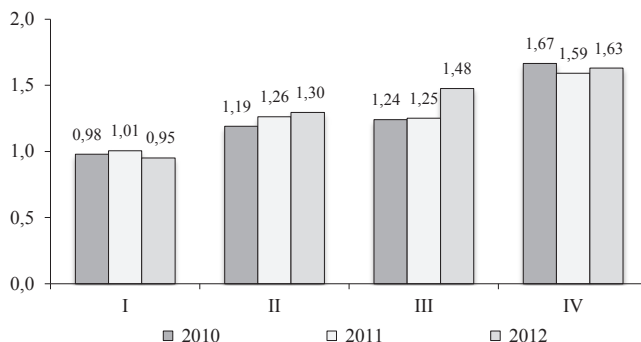
W bardzo dużych spółdzielniach mleczarskich wskaźnik płynności przyspieszonej kształtował się na stabilnym poziomie. W 2010 roku wskaźnik ten był najwyższy i wynosił 1,58. W kolejnych latach zarządzający utrzymywali ten wskaźnik na poziomie średnio 1,46. Podobnie jak w przypadku bieżącej płynności, zróżnicowanie płynności przyspieszonej w badanych grupach spółdzielni mleczarskich wskazuje na zależności tego wskaźnika także od innych czynników.

Na rysunku 4 przedstawiono średni poziom wskaźnika przyspieszonej płynności w spółdzielniach mleczarskich w zależności od wielkości funduszy własnych. Wskaźnik ten w poszczególnych grupach i latach kształtował się w nieco odmienny sposób niż w przypadku spółdzielni sklasyfikowanych według kryterium wielkości przychodów ze sprzedaży.

W przypadku największych spółdzielni mleczarskich, zakwalifikowanych do czwartej grupy, wysokim wielkością wskaźnika średniej płynności bieżącej odpowiadała również duża płynność przyspieszona. Po wyeliminowaniu z wartości aktywów obrotowych zapasów, relacja majątku obrotowego do zobowiązań krótkoterminowych była nadal wysoka. Wskaźnik przyspieszonej płynności w tej grupie kształtował się na stabilnym poziomie, od 1,59 w 2011 do 1,67 w 2010 roku. Zarządzający średnimi i dużymi spółdzielniami

mleczarskimi utrzymywali wskaźnik płynności przyspieszonej na zbliżonym poziomie. Jedynie w 2012 roku zarządzający spółdzielniami dużymi utrzymywali ten wskaźnik na znacznie wyższej wielkości, wynoszącej 1,48. W grupie średnich spółdzielni mleczarskich wskaźnik ten utrzymywany był w wysokości 1,25, natomiast w grupie trzeciej wyniósł średnio 1,31. W grupie pierwszej odnotowano wskaźnik płynności przyspieszonej w wysokości od 0,95 w 2012 do 1,01 w 2011 roku.

Rysunek 4. Wskaźnik przyspieszonej płynności finansowej w spółdzielniach mleczarskich według wielkości funduszu własnego

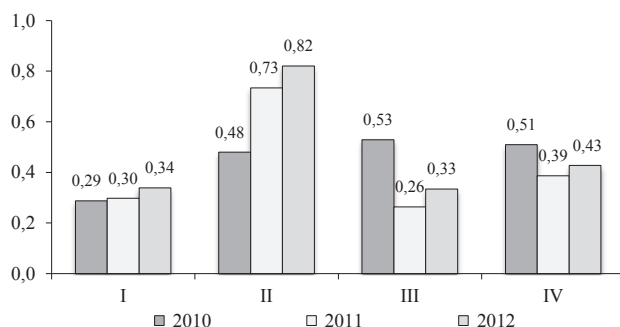
Źródło: opracowanie własne.

Zarządzający spółdzielniami mleczarskimi zakwalifikowanymi do pierwszej grupy utrzymywali płynność przyspieszoną na najniższym poziomie. W spółdzielniach średnich i dużych zarządzający podwyższali utrzymywaną wielkość najbardziej płynnych aktywów obrotowych, które stanowiły źródło spłaty krótkoterminowego zadłużenia. W skład tych aktywów wchodziły należności krótkoterminowe, które w grupie spółdzielni dużych i bardzo dużych są największe. Wyniki badań wskazują, że wskaźnik płynności przyspieszonej zwiększał się wraz ze wzrostem wartości funduszu własnego. Przeprowadzenie testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa potwierdziło istotnie statystyczny wpływ zmiennej funduszu własny na zróżnicowanie poziomu wskaźnika płynności przyspieszonej w poszczególnych grupach².

Zabezpieczenie zobowiązań krótkoterminowych spółdzielni mleczarskich najpłynniejszymi aktywami w postaci inwestycji krótkoterminowych zaprezentowano na rysunku 5. Najniższy wskaźnik płynności natychmiastowej (tj. średnio 0,31) utrzymywali zarządzający małymi spółdzielniami mleczarskimi. W przypadku średnich spółdzielni mleczarskich, zarządzający byli w stanie spłacić większość bieżących zobowiązań z inwestycji

² Wartość testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa $H(3, N = 40) = 8,157073$ i poziom istotności $p = 0,0429$, pozwala odrzucić hipotezę zerową. Na podstawie wyników analizy należy przyjąć hipotezę alternatywną, która potwierdza wpływ czynnika grupującego, tj. wartości funduszu własnego, na utrzymywany poziom przyspieszonej płynności finansowej w wyodrębnionych grupach spółdzielni mleczarskich.

krótkoterminowych, ponieważ średnia wielkość wskaźnika płynności natychmiastowej wyniosła 0,68. Tak wysoki poziom tego wskaźnika świadczy o niskim wykorzystaniu zobowiązań krótkoterminowych w finansowaniu działalności spółdzielni. Duży udział inwestycji krótkoterminowych przyczyniał się do nieefektywnego wykorzystania posiadanego funduszu, który powinien zostać ulokowany w majątku operacyjnym przedsiębiorstwa. Podejście mniej konserwatywne w zakresie utrzymywania płynności finansowej występowało w grupie trzeciej i czwartej spółdzielni mleczarskich.

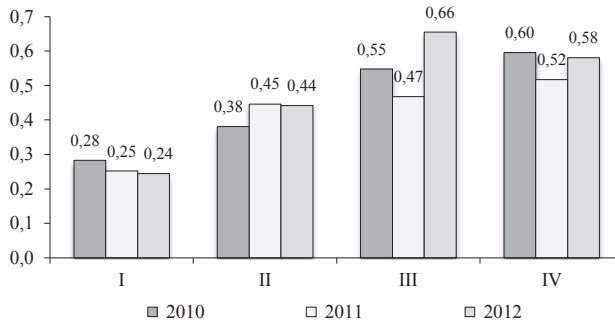
Rysunek 5. Wskaźnik środków pieniężnych w spółdzielniach mleczarskich według wartości przychodów ze sprzedaży

Źródło: opracowanie własne.

Zarządzający spółdzielniami dużymi i bardzo dużymi utrzymywali wskaźnik płynności natychmiastowej na podobnym poziomie, wynoszącym średnio 0,37 (kwartyl 3) oraz 0,44 (kwartyl 4). Zarządzający tymi spółdzielniami redukowali w 2011 roku poziom środków pieniężnych, w przeciwieństwie do zarządzających spółdzielniami z grupy pierwszej i drugiej, którzy zwiększali poziom posiadanych inwestycji krótkoterminowych.

Na rysunku 6 przedstawiono średni poziom wskaźnika płynności natychmiastowej w spółdzielniach mleczarskich, pogrupowanych według kryterium wielkości funduszu własnego. Wskaźnik płynności natychmiastowej w spółdzielniach mleczarskich pogrupowanych według kryterium wielkości funduszu własnego kształtował się w nieco odmienny sposób niż w grupach wyodrębnionych na podstawie wartości osiągniętych przychodów ze sprzedaży. W spółdzielniach z grupy pierwszej wskaźnik płynności natychmiastowej był najniższy. Ponadto zarządzający tymi spółdzielniami zmniejszali poziom najpłynniejszych aktywów. W 2010 roku wskaźnik natychmiastowej płynności w tej grupie wyniósł 0,28, natomiast w 2012 roku 0,24.

W grupie drugiej zarządzający zwiększali relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych w latach 2010–2011. Wskaźnik płynności natychmiastowej w tej grupie wyniósł średnio 0,42. W odróżnieniu od badanej populacji spółdzielni mleczarskich, pogrupowanej według przychodów ze sprzedaży, w grupach trzeciej i czwartej

Rysunek 6. Wskaźnik płynności środków pieniężnych w spółdzielniach mleczarskich według wielkości funduszu własnego

Źródło: opracowanie własne.

według kryterium wielkości funduszu własnego, zarządzający utrzymywali względnie wysoki poziom wskaźnika płynności natychmiastowej. W obu grupach poziom tego wskaźnika wahał się w badanym okresie, od 0,47 do 0,66 w trzeciej grupie i od 0,52 do 0,60 w grupie czwartej. W 2011 roku w spółdzielniach z trzeciego i czwartego kwartyla poziom inwestycji krótkoterminowych malał wraz ze wzrostem funduszu własnego w tych jednostkach (tab. 3). Jednakże w 2012 roku zarządzający tymi spółdzielniami zwiększali wielkość wskaźnika płynności natychmiastowej do poziomu sprzed 2011 roku.

Uwagi końcowe

W opracowaniu określono płynność finansową w zależności od wielkości spółdzielni mleczarskich, wyznaczonych na podstawie przychodów ze sprzedaży oraz posiadanego funduszu własnego. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski:

1. W badanym okresie zarządzający spółdzielniami mleczarskimi utrzymywali wskaźniki płynności finansowej na poziomie niezagrażającym występowaniu ryzyka utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań krótkoterminowych. W badanej grupie spółdzielni mleczarskich, bez względu na skalę prowadzonej działalności oraz wielkość posiadanego funduszu własnego, zarządzający charakteryzowali się konserwatywnym podejściem do ryzyka utraty płynności finansowej.
2. Wartość funduszu własnego spółdzielni mleczarskich istotnie wpływała na poziom bieżącej oraz przyspieszonej płynności finansowej, co zostało potwierdzone za pomocą testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa. Zarządzający spółdzielniami mleczarskimi w zależności od wielkości akumulowanych funduszy własnych, w odmienny sposób kształtowali relacje zachodzące między wartością aktywów obrotowych a zobowiązaniami krótkoterminowymi. Wraz ze wzrostem posiadanych funduszy

- własnych, zarządzający spółdzielniami mleczarskimi zwiększali poziom bieżącej i przyspieszonej płynności finansowej.
3. Wraz ze zwiększeniem wartości majątku spółdzielni mleczarskich malała zmienność wskaźników płynności finansowej. W średnich spółdzielniach mleczarskich z drugiego kwartyła płynność finansowa odznaczała się największą zmiennością, co mogło wynikać z trudności w dostosowywaniu się jednostek gospodarczych do zmian w otoczeniu. W bardzo dużych spółdzielniach mleczarskich poziom zmian wskaźników płynności finansowej był znacznie mniejszy.
  4. W spółdzielniach dużych i bardzo dużych, pogrupowanych według kryterium wartości przychodów ze sprzedaży, zarządzający redukowali poziom wskaźnika środków pieniężnych. Świadczy to o poprawie wykorzystania funduszu własnego w obliczu zmian w otoczeniu działających jednostek. W większych spółdzielniach mleczarskich, które charakteryzowały się zdolnością kredytową, zarządzający mogli podejmować ryzyko i przeznaczać wolne środki pieniężne bezpośrednio na realizację inwestycji rzeczowych.
  5. Zarządzający dużymi i bardzo dużymi spółdzielniami mleczarskimi zwiększali wartość posiadanych funduszy własnych w badanym okresie. Akumulacja tych funduszy mogła przyczynić się do poprawy zdolności kredytowej oraz zapewnienia sprawności finansowej spółdzielni mleczarskich.

Literatura

- Domańska T., Felczak T. (2012), *Płynność finansowa a poziom aktywów w przedsiębiorstwach przemysłowych*, Piąte warsztaty młodych ekonomistów: Kielce 18–19.09.2012, Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego, Kielce.
- Dworniak J. (2010), *Ekonomiczno-finansowe skutki zmian funduszu udziałowego w spółdzielniach mleczarskich*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Pietrzak M. (2006), *Efektywność finansowa spółdzielni mleczarskich – koncepcja oceny*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Sierpińska M., Jachna T. (2007), *Metody podejmowania decyzji finansowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Sierpińska M., Jachna T. (2004), *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Stanisz A. (2006), *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny*, t. 1, StatSoft Polska Sp. z o.o., Kraków.
- Wasilewski M., Domańska T. (2011), *Strategia płynności finansowej ZT Kruszwica SA w ujęciu harmonizacji*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej nr 88, Warszawa.
- Wawryszuk-Misztal A. (2007), *Strategie zarządzania kapitałem obrotowym netto w przedsiębiorstwach. Studium empiryczno-teoretyczne*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.
- Wędzki D. (2002), *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa. Przepływy pieniężne a wartość dla właścicieli*, Oficyna Ekonomiczna Oddział Polskich Wydawnictw Profesjonalnych Sp. z o.o., Kraków.
- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo Spółdzielcze, DzU nr 30, poz. 210.

THE DEPENDENCY BETWEEN THE SIZE OF DAIRY COOPERATIVES AND THEIR FINANCIAL LIQUIDITY

Abstract: *Purpose* – This paper presents the relation between indicators of financial liquidity and the size of dairy cooperatives which was determined on the basis of the sales revenues and their funds.

Design/methodology/approach – Research was carried out in dairy cooperatives, which have undergone mandatory tests, and then they had to publish their coverage in the Monitor Cooperative B. The research included period between 2010 and 2012.

Findings – The level of financial liquidity of dairy cooperatives have been rising along with the increase in sales revenue and their funds. This indicates on a conservative approach to managing dairy cooperatives to the subject of maintaining financial liquidity, which may denote a minimizing of business risk.

Originality/value – The study attempts to determine the dependency between the value of sales revenues and the funds owned by those dairy cooperatives with relation to the levels of financial liquidity maintained by the dairy cooperatives.

Keywords: financial liquidity, sales revenues, dairy cooperatives

Cytowanie

Domańska T. (2015), *Płynność finansowa a wielkość spółdzielni mleczarskich*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 2, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 281–293; www.wneiz.pl/frfu.

